

Mergui-archipel

WETENSCHAPPELIJK EILANDHOPPEN

MYANMAR

FACTS

INWONERS 56.320.206
HOOFDSTAD NAYPYIDAW
(AL IS YANGON DE
COMMERCIELE HOOFDSTAD)
OFFICIËLE TAAL BIRMAANS
MUNT KYAT

LEES VERDER >

TANINTHARYI REGION

FACTS

INWONERS	1.408.401
HOOFDPLAATS	DAWEI
TALEN	BIRMAANS, MOKEN, THAI

De Mergui-archipel bestaat uit zo'n achthonderd eilanden. Pas sinds 1997 is de regio opengesteld voor het toerisme. Maar omdat het militaire regime in Myanmar (voormalig Birma) nog lang aan de macht bleef, wordt het gebied nog altijd weinig bezocht.

Mangrove, oerwoud, koraalriffen: de archipel kent een grote verscheidenheid van habitats. Er leven dan ook honderden diersoorten, al bestaat er nog geen (openbaar) overzicht door de lange afzondering. Project Manaia heeft een lijst opgesteld op basis van hun eerste surveys. Er zijn onder meer pythons, wilde zwijnen en driebandanemoonvissen waargenomen.

Van oudsher wordt de Mergui-archipel bewoond door de Moken, ook wel Selongs of zeenomaden genoemd. Deze bevolkingsgroep leeft het grootste deel van het jaar op zee. Hun traditionele boten, *kabangs*, verlaten ze alleen tijdens de ergste moessonregens. De Moken leven van visvangst en duiken naar parels om die te verhandelen voor rijst of brandstof. Grootschalige visvangst en toerisme bedreigen hun traditionele leefstijl, maar ook de overheid zet de Moken onder druk om 'gewoon aan land' te gaan wonen.

Wie wil zeilen tussen de eilanden van de Mergui-archipel is verplicht een lokale gids mee aan boord te nemen. Het is immers niet bij alle eilanden mogelijk om voor anker te gaan: soms versperren koraalriffen de toegang tot de baai of is het er te diep. Er zijn ook enkele eilanden waar het helemaal niet is toegestaan om ernaartoe te gaan. Zo is Zadetkyi, ofwel Saint Matthew's Island, verboden terrein vanwege de marinebasis van het Myanmarse leger.

De Mergui-archipel, een groep van zo'n achthonderd eilanden in de Andamanse Zee, in het zuiden van Myanmar, is door toeristen nog nauwelijks bezocht. Maar ook voor wetenschappers herbergt het gebied nog duizenden geheimen. Wij gaan mee op een onderzoeksexpeditie van Project Manaia en combineren eilandhoppen met een bijdrage aan het onderzoek.

OP ONDERZOEKSEXPEDITIE NAAR MYANMAR

ZEILEN LANGS ONBEWOONDE EILANDEN

DOOR WILKE MARTENS | FOTOGRAFIE FRITS MEYST

De hitte in de hut maakt het ondraaglijk om nog langer te blijven liggen wanneer ik de 's ochtends wakker word. Het is nog niet eens zes uur, maar ik besluit toch op te staan. Slaperig steek ik mijn hoofd uit het dakraam. Bijna zou ik denken dat ik nog helemaal niet wakker ben: op zo'n vijftig meter zie ik een wit strand, waarachter niets te zien is dan de dichte, donkergroene begroeiing van de jungle. Aan de zijkant van de baai liggen zilvergrijze rotsen op een merkwaardige manier op en tegen elkaar gestapeld, alsof een reus - heel zen - met de kiezels een steenmannetje heeft gemaakt. Het helblauwe water stoort zich nergens aan en schittert in de ochtendzon.

"Welcome to paradise", zegt stuurman Manuel, die tot diep in de nacht is doorgevaren om bij Boulder Island te komen. Het is een van de ongeveer achthonderd eilanden van de Mergui-archipel, die in allerlei vormen en maten opduiken uit de Andamanse Zee, parallel aan de kust van zuidelijk Myanmar. Toeristen komen nauwelijks

naar dit gebied: niet alleen omdat een peperdure cruise een hele tijd de enige optie was om iets van de eilanden te zien, maar ook omdat het nog niet zo lang is toegestaan om überhaupt naar Zuid-Myanmar af te reizen.

Platform voor wetenschappers
Ik wrijf nog eens in mijn ogen, klim de hut uit en ga op het dek zitten. Blijkbaar ben ik niet de enige die vroeg wakker is: de geur van koffie stijgt op uit de kom-buis, waardoor het dek zich langzaam vult met cafeïnebehoefte avonturiers. Samen met zeven anderen ben ik aan boord van de SeaNomad, de onderzoeks-catamaran van Project Manaia. Deze ngo is opgericht door Oostenrijker Manuel Marinelli, die naast schipper ook maritiem bioloog is en jarenlang bij Greenpeace werkte. "Ik merkte dat onderzoekers op de Greenpeace-missies vaak niet genoeg tijd hadden voor diepgravend onderzoek, omdat we overal maar een paar dagen bleven", legt Manuel tijdens het koffiedrinken uit. "Daarom wilde ik een platform bieden waar onderzoekers langere tijd aan de slag konden." Hij bundelde

zijn krachten met de Amerikaanse cartograaf William Ruzek, van Mergui-archipelago Biodiversity Research. De Duitse veldbiologe Franz Weiser sloot zich aan bij het gezelschap. Sinds november 2015 bieden ze tiendaagse onderzoeksexpedities in de Mergui-archipel aan, waarbij ze zelf de bootcrew zijn. Maar niet alleen wetenschappers kunnen mee aan boord; ook als ‘ecotoerist’ kun je deelnemen aan een expeditie. Het is dan niet alleen maar eilandhoppen, maar je kunt ook helpen bij het uitvoeren van experimenten.

Samples smokkelen

Die middag gaan we aan land en wandelen we door de jungle naar Moken Bay, waar Manuel toont hoe ze stalen van microplastics neemt. Iets beneden de vloedlijn tekent hij een vierkant van vijftig bij vijftig centimeter, waarvan we het bovenste laagje door twee zeven scheppen, de onderste met mazen van een halve millimeter. Wat daarin overblijft, gaat in een buisje, zodat de inhoud later in het lab getest kan worden op de aanwezigheid van microplastics.

“Dit moeten we meesmokkelen naar Europa”, zegt Manuel geheimzinnig wanneer we weer een buisje gevuld hebben. Verbaasd kijk ik op van mijn emmer en schepje. Op het eerste zicht lijken het alleen maar minuscule steentjes en stukjes schelp. “Het is verboden om ook maar iets van het eiland mee te nemen”, zegt Manuel. “Dus ook deze staaltjes. Maar een paar buisjes in je toilettas in je koffer, daar merkt straks niemand iets van”, grijnst hij. Toch ben ik blij dat ik de buisjes niet in mijn bagage hoeft te verstoppen, want als we klaar zijn op het eerste strand – er zijn vijf samples afgenomen, op vijf meter van elkaar – hebben we al elf buisjes gevuld.

We hiken verder over Boulder Island naar de andere baaien. De weg voert over enorme rotsblokken en door dichte jungle. Vogels vliegen af en aan en op ieder strand wemelt het van de heremietkreeften. Hopelijk glijden er geen giftige slangen onder de bladeren op het pad door. Zenuwachtig volg ik onze lokale gids Lulu, die verplicht mee aan boord moet, maar nauwelijks Engels spreekt. We worden daarnaast begeleid door een van de jongemannen die sinds kort op het eiland woont om te helpen bij de bouw van een kleinschalig

ecoresort. De eigenaar, Bjorn Burchard, zet zich samen met Project Manaia in om van het eiland een *No Take Zone* te maken.

Tijdens de wandeling is het moeilijk te bevatten dat het gebied zoveel te verduren heeft gehad. Maar wanneer we later aan het snorkelen zijn, wordt duidelijk hoe precair de situatie is. Hoewel we prachtige vissen, kleurrijke kerstboomwormen en zelfs een zeeslang zien, blijkt verder van de kust een enorme kooi op de zeebodem te liggen. Het gevaarte is achtergelaten door een vissersboot en vormt nu een permanente bedreiging voor het zeeleven. Manuel weet een visnet, dat verstrikt geraakt is in het koraal, weer los te krijgen. “En dit is nog maar een klein stukje van één baai”, verzucht hij wanneer hij de rommel aan land brengt. “Maar er is hoop”, beurt hij iedereen op. “We hebben een kwetsbare soort koraal ontdekt, de *Heliopera coerulea*. Hopelijk is dit een extra motivatie voor de nieuwe regering om de archipel beter te beschermen.”

“Het is niet alleen maar eilandhoppen, je kunt ook helpen bij het uitvoeren van experimenten.”

Op expeditie met Project Manaia

Wij gingen mee op een onderzoeksexpeditie van Project Manaia. In de periode van december 2016 tot en met april 2017 staan er tien expedities gepland, van elk tien dagen. Om mee te gaan op de SeaNomad doneer je 1.500 USD aan de ngo, dit is inclusief maaltijden en drankjes. De kosten voor visa en lokale belastingen (in totaal ongeveer 380 USD), evenals reiskosten om in vertrekpunt Kawthung te geraken, komen hier nog bovenop.

Er kunnen maximaal tien personen aan boord en de groep bestaat uit reizigers met een bovengemiddelde interesse in natuur en onderzoek.

Hoewel het gebied nog weinig toeristisch is, zijn er andere mogelijkheden om de Mergui-archipel te bezoeken. Als helpen met onderzoek en een simpele hut niet in je straatje passen, kun je luxetours boeken via bijvoorbeeld Moby Dick Tours.

www.islandsafarimergui.com

In wijzerzin: Tussen de experimenten door is er ook tijd om te ontspannen. ■ Een achtergelaten kooi brengt schade toe aan het koraal. ■ Zeewater wordt gezeefd en later in een labo getest op plastic micropartikels.

Op onderzoek

Een hond dartelt over het strand, druk snuffelend. Zijn poten zakken diep weg in het mulle zand, maar het lijkt hem niet te deren. Krabben vluchten hun eerder gemaakte holletjes in als de hond in de buurt komt. Toch moet hij er genoeg gevangen hebben, want het beest ziet er niet slecht uit. “Hij is vast ooit door vissers achtergelaten”, zegt William. Met de sloep varen we zo dicht mogelijk langs de kust van Saint Pauls Island, waar de SeaNomad eerder die dag voor anker is gegaan in de baai aan de noordzijde.

Voorzichtig varen we over het rif, om te kijken of het diep genoeg is om aan land te gaan. Bij ieder eiland verzamelt William sonar-data, om later gedetailleerde kaarten te maken. “Op een oude kaart staat dat dit twee eilanden zijn, maar op een latere kaart is het één eiland”, vertelt William. “Kijk, er is een geul in

het midden die bij vloed onder water staat. Ik wil weten of je over het water naar de andere kant van het eiland kunt komen.” Hij stuurt de sloep verder de geul in. Twee neushoornvogels slaan hun vleugels uit, met maar een paar slagen zijn ze al diep het bos in. “Wist je dat neushoornvogels hun leven lang bij elkaar blijven?”, vraagt William. Ik had geen idee.

Het water blijkt te ondiep om verder te gaan. Terug aan boord van de catamaran maken we een verkenningsplan voor de volgende dag. Met de sloep én de kajak gaan we aan land, om door de mangrove te klimmen en in de jungle naar sporen van dieren te zoeken. “Ik wil proberen of het met de kajak wel mogelijk is om via de geul naar de andere kant te komen”, zegt William, die er nu al zin in heeft. Plotseling springt Lulu, die achter op het dek zat te roken, de kajak in en peddelt als een gek naar het eiland. Bezorgd kijken we elkaar aan, tot in de verte het geluid van een buitenboordmotor klinkt. De Moken! “Waarschijnlijk varen ze uit om te gaan vissen”, zegt William. We springen snel in de sloep en gaan Lulu achterna.

“Plotseling springt Lulu, die achter op het dek zat te roken, de kajak in en peddelt als een gek naar het eiland.”

Boven, onder, rechts: De Moken leven het grootste deel van het jaar op zee, wij tijdens deze expeditie slechts tien dagen.
Uiterst rechts: Met de kajak en de sloep kunnen we de dichte mangrove verkennen en gemakkelijk aan land gaan.

Op visite bij de Moken

Aan de andere kant van het eiland staat een houten huisje op palen, net op de lijn waar het strand overgaat in bos. Het huis is verlaten, maar vlak voor de branding ligt een *kabang*, de traditionele boot van de Moken waar ze vrijwel het gehele jaar op leven. Een vrouw, haar twee zoon-tjes en een oudere man zitten op de smalle boot, waar aan boord zelfs een grote ketel op het vuur staat. Was het haar echtgenoot die uit vissen ging, of wonen er nog meer Moken-families op dit eiland? Ik probeer het te vragen aan Lulu, hij wisselt enkele woorden in het Birmees met de Moken. Zijn gebrekkige Engels vormt nu toch een probleem, want de vertaling blijft uit. Maar ook lijkt het of hij neerkijkt op de zeenomaden, want Lulu wil zo snel mogelijk weer weg.

De volgende ochtend gaan we terug, zonder Lulu. We slepen de sloep op het strand en voorzichtig lopen Franzi en ik naar de nederzetting. Verstopt tussen de bomen blijken nog enkele bamboehutten te zijn gebouwd. Hier en daar staan grote plastic tonnen, waarschijnlijk om regenwater op te vangen. Tussen twee palmbomen is een visnet opgehangen, dat dient als hangmat. De jonge vrouw en haar man wiegen heen en weer, terwijl hun kinderen in het zand spelen.

Niet te missen...

LEESVOER OVER DE MERGUI-ARCHIPEL

- *A Merchant venturer among the Sea Gypsies: Being a pioneer's account of life on an island in the Mergui archipelago* door Leopold Ainsworth: het dagboek van een Britse handelaar uit de jaren dertig van de vorige eeuw.
- *Rings of Coral: Moken folktales* van Jacques Ivanoff. Deze Franse antropoloog deed, in opvolging van zijn vader, jarenlang onderzoek naar de Moken en schreef er diverse studies over.
- *Burmese Lives: Ordinary life stories under the Burmese regime* door Wen-Chin Chang en Eric Tagliacozzo is een verzameling, met onder meer een artikel over de confrontatie tussen Birmezen en de Moken.

KIJKVOER OVER DE MERGUI-ARCHIPEL

- *Burma's Forbidden Islands*: een documentaire uit 2004 waarin de makers (Frédérique Lengaigne en Klaus Reisinger) zes maanden lang een Moken-familie op de voet volgen.
- *Burma VJ*, een documentaire uit de tijd dat journalisten nog geveerd werden uit het land. In het geheim werd met kleine camera's de 'Saffron Revolution', de opstand tegen het militaire regime in 2007 en 2008, gevolgd.
- *The Lady*, deze film uit 2011 vertelt het verhaal van Aung San Suu Kyi, de dochter van de vermoorde generaal die in de politiek stapt om het land te hervormen. Iets wat inmiddels gelukt is.

In wijzerzin: De Moken helpen ons met ons wetenschapsonderzoek. ■ Door de mangrove banen we ons een weg naar boven. ■ Een paradijselijk strand zonder hordes toeristen.

“Zou het toeval zijn dat in deze baai, waar de Moken wonen, het onderwaterleven nóg mooier lijkt?”

“Hallo”, zegt Franzi, en we krijgen een glimlach terug. In het Engels legt ze uit dat ze foto's van dieren wil laten zien en graag wil weten of zij deze dieren op het eiland gezien hebben. De man staat op en we gaan in een open hut iets verderop zitten. Als Franzi de eerste foto laat zien, schudt hij resoluut zijn hoofd. “Oké, geen olifanten”, lacht Franzi, niet verrast. Ze gaat verder door de selectie van Zuidoost-Aziatische zoogdieren. De man knikt bij wilde zwijnen, eekhoorns, ratten en herten. “Het is een goede eerste indruk”, zegt Franzi als we teruglopen naar de sloep. “Nu kunnen we gericht naar sporen zoeken.”

Door de tergende hitte besluiten we echter eerst af te koelen. We pakken onze snorkels en duikbrillen en gaan het water in. Het koraal is prachtig en het barst er van de zeenaalden. Nooit eerder zag ik deze slangachtige visjes met de kop van een zeepaardje ... Wanneer ik later terug naar de kust zwem, zie ik zelfs een

kleine octopus voor me wegschieten. Zou het toeval zijn dat in deze baai, waar de Moken wonen, het onderwaterleven nóg mooier lijkt?

Nieuwste dreiging

“Dit is zeker een spoor van wilde zwijnen”, zegt Franzi. De puntige hoeven staan afgetekend in de modder, de grond ernaast is omgewoeld. Nog geen tien minuten zijn we op Hastings Island, de laatste stop tijdens deze expeditie. Het was nog een hele opgave om door de mangrove landinwaarts te klauteren. Niet veel later vinden we varkenshaar en -uitwerpselen. Er liggen zelfs resten van een val, een teken dat vissers op hen jagen.

“Het is zo dubbel”, sombert Franzi, terwijl we teruglopen naar het strand. “Als alle informatie openbaar wordt, kan er specifiek onderzoek worden gedaan en kunnen er concretere plannen voor natuurbescherming worden gemaakt. Maar als bijvoorbeeld

bekend raakt dat hier nog tijgers zouden rondlopen, trekt dat alleen maar stroopers aan.” William vult haar aan: “En dan hebben we het over de nieuwste dreiging nog niet eens gehad. Vastgoedontwikkelaars staan te springen om hier een tweede Phuket van te maken. Het is maar de vraag in welke mate de overheid hiervoor zwicht.”

Wanneer ik even later weer over het strand wandel, bestudeer ik de bizarre schelpen die er liggen. Eentje lijkt wel een gefossiliseerde kogelvis, alsof de tijd hier eeuwen heeft stilgestaan. Ik denk aan de Moken, de laatste paar duizend die stug volharden in hun levensstijl, en de dieren die op deze onbewoonde eilanden gedijen, zolang er niet te veel vissers aan land komen. Of massa's toeristen, denk ik hardop, terwijl ik de schelp terugleg in het zand. Ik neem me voor ooit terug te komen en kan alleen maar hopen dat de tijd dan nog steeds lijkt stil te staan. ♦

PRAKTISCH

KOMEN EN GAAN

De onderzoeksexpedities van Project Manaia vertrekken vanuit Ranong, in Thailand. Voor Thailand heb je geen visum nodig en vanaf Bangkok vlieg je met Nok Air in anderhalf uur naar Ranong. Deze kleine stad is de 'gateway' naar de Mergui-archipel en je vindt er dan ook verschillende touraanbieders en accommodaties. Hoewel er geen echte taxi's of tuktuks zijn, is het vrij eenvoudig om naar de pier te gaan. Met een gedeelde *song-taew* (een soort pick-up taxi) of een scootertaxi ben je er zo. Bij de pier word je vanzelf aangesproken en heb je snel een langstaartboot naar Kawthaung, maar vergeet niet te onderhandelen over de prijs. Ook belangrijk: eenmaal in de Mergui-archipel, is er geen telefoonverkeer meer mogelijk.

TIJDZONE

In Myanmar is de tijdzone GMT +6:30. Dit is een half uur verschil met Ranong in Thailand, vanwaar je naar Mergui reist.

BAGAGETIPS

- Zwemkleding
- Watervaste zonnebrandcrème, bij voorkeur biologisch afbreekbaar
- Snorkelset en zwemvliezen
- 'Rashie' of watershirt, om in het water beschermd te zijn tegen alles wat kan prikken
- Wandelschoenen en -kleding
- Zonnebril
- Waterschoenen
- Waterdichte tas
- USB-ventilator

MEER INFORMATIE

www.myanmar.travel